

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Patent- och marknadsdomstolen

DOM
2020-12-16
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
PMT 3960-20

Sid 1 (15)

PARTER

Kärande

Konsumentombudsmannen
Box 48
651 02 Karlstad

Svarande

Eskilstuna Energi och Miljö Försäljning Aktiebolag, 556001-6882
Kungsgatan 86
631 86 Eskilstuna

Ombud: [REDACTED]
c/o Eskilstuna Energi och Miljö Försäljning Aktiebolag
Kungsgatan 86
631 86 Eskilstuna

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsdomstolen förbjuder Eskilstuna Energi och Miljö Försäljning Aktiebolag vid vite av en miljon (1 000 000) kronor att vid erbjudande av elavtal med rörligt pris till konsumenter tillämpa avtalsvillkor som innebär en bindningstid om mer än tre månader.
2. Eskilstuna Energi och Miljö Försäljning Aktiebolag ska ersätta Konsumentombudsmannen för dess rättegångskostnader med 55 560 kronor allt avseende arbete, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

Dok.Id 2241736

Postadress
Box 8307
104 20 Stockholm

Besöksadress
Rådhuset,
Scheelegatan 7

Telefon
08- 561 654 70
E-post:
stockholms.tingsratt.patentmarknad@dom.se
www.stockholmstingsratt.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Eskilstuna Energi och Miljö Försäljning Aktiebolag (**Eskilstuna Energi**) bedriver verksamhet inom elhandel. Genom sin webbplats erbjuder Eskilstuna Energi tre varianter av elavtal till konsument. De tre varianterna är (i) fast pris, (ii) rörligt pris och (iii) en kombination av fast och rörligt pris (s.k. Eskilstuna-El). Avtal med rörligt pris kan tecknas utan bindningstid eller med bindningstid om ett eller två år.

För elavtal med rörligt pris har Eskilstuna Energi differentierat priserna genom bolagets påslag. För rörligt pris utan bindningstid är påslaget 4,30 öre/kWh, för rörligt pris med ett års bindningstid är påslaget 3,80 kronor/kWh och för rörligt pris med två års bindningstid är påslaget 3,30 öre/kWh.

Av Eskilstuna Energis särskilda avtalsvillkor framgår bl.a. följande.

- Under rubriken "*Uppsägning av tidsbundna avtal och automatisk förlängning*":

Avtalet gäller till avtalat slutdatum. Om avtalet inte sägs upp av kunden eller leverantören senast 14 dagar innan slutdatum förlängs det automatiskt med 1 år med den avtalsform och till de priser och villkor som meddelas kunden innan avtalets slutdatum. Se även Utskick av information. Om avtalet sägs upp utan att kunden ingår något annat elavtal ska leverantörens vid var tid gällande priser och villkor för anvisningsavtal tillämpas.

- Under rubriken "*Villkorsförändringar*":

Leverantörens eventuella villkorsförändringar meddelas kunden minst två månader innan de träder i kraft. Se även Utskick av information. I de fall beslut av Riksdag, Regering, myndighet eller motsvarande direkt påverkar leverantörens kostnader genom till exempel särskild skatt eller avgift får leverantören justera elpriset och avtalsvillkoren i motsvarande mån utan föregående underrättelse även under innevarande bindningstid. Det kan till exempel handla om ändrad kvotplikt, avgift till Svenska kraftnät/Esett eller annan förändring av kostnad direkt förknippad med leveransen.

- Under rubriken ”Ersättning om avtalet bryts i förtid”:

Om kunden avbryter avtalet i förtid, till exempel genom att ingå ett annat elavtal som börjar gälla innan detta avtal löpt ut, har leverantören rätt till ersättning, även om elleverans enligt avtalet ännu inte påbörjats. Ersättningen utgörs av 1) Återstående energimängd multiplicerat med beräknad vinst per energienhet 2) Den fasta avgiften för återstående avtalstid 3) Kostnad för eventuell värdeminskning mellan tidpunkten för avtalstecknande och avtalsbrott för el och elcertifikat (gäller ej rörligt pris) samt eventuella tilläggsprodukter som exempelvis ursprungsgarantier eller miljömärkning 4) En administrativ avgift om 500 kronor inkl. moms.

- Under rubriken ”Rörligt pris”:

I de fall kundens anläggning vid tidpunkten för avtalstecknande är timavräknad beräknas det rörliga priset utifrån varje enskild timmes förbrukning multiplicerat med spotpriset för respektive timme och elområde, så kallat Timpris. I övriga fall beräknas det rörliga priset utifrån Svenska kraftnäts schablonavräkningspris för aktuellt elområde och månad. Avgifter till Svenska kraftnät/Esett och rörlig elcertifikatsavgift tillkommer. Påslag och fast avgift enligt avtalet tillkommer. Kunden kan när som helst under avtalstiden byta till ett annat elavtal hos leverantören om bindningstiden är minst lika lång som i det ursprungliga avtalet. Rörligt pris utan bindningstid gäller med en ömsesidig uppsägningsstid om 14 dagar.

Den 19 juni 2019 inledde Konsumentverket ett tillsynsärende mot Eskilstuna Energi och riktade i skrivelse till bolaget kritik mot möjligheten att teckna elavtal med rörligt pris med bindningstid. Vid den tidpunkten erbjöd Eskilstuna Energi rörligt pris med bindningstid även på tre och fem år. Efter att Konsumentverket inlett tillsynsärendet har Eskilstuna Energi tagit bort erbjudanden om längre bindningstid än två år samt lagt till erbjudande om rörligt pris utan bindningstid och ovannämnda differentiering av påslag.

Konsumentombudsmannen väckte i mars 2020 förevarande förbudstalan och har gjort gällande att erbjudande om elavtal med rörligt pris med en bindningstid är oskäligt enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (avtalsvillkorslagen).

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Konsumentombudsmannen har yrkat att Patent- och marknadsdomstolen

- i. i första hand vid vite förbjuder Eskilstuna Energi att till konsumenter erbjuda elavtal med rörligt pris med en bindningstid; och
- ii. i andra hand vid vite förbjuder Eskilstuna Energi att till konsumenter erbjuda elavtal med rörligt pris som innebär en längre bindningstid än den tid som domstolen finner skälig.

Eskilstuna Energi har bestritt käromålet i dess helhet.

Konsumentombudsmannen har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

Konsumentombudsmannen

Eskilstuna Energi tillämpar ensidigt villkor för sitt rörliga pris på el som innebär en bindningstid om ett eller två år. En bindningstid vid avtal om rörligt elpris är oskäligt eftersom det gynnar näringsidkaren på bekostnad av konsumenten. Villkoret orsakar en sådan snedbelastning mellan parterna att det inte föreligger en rimlig balans dem emellan. Det är därför påkallat ur allmän synpunkt att förbjuda Eskilstuna Energi att erbjuda avtal med rörligt pris med bindningstid eftersom det medför påtagliga nackdelar för de konsumenter som står i avtalsförhållande med bolaget och villkoren är utformade som standardvillkor och har därmed inte varit föremål för förhandling i varje enskilt fall.

Några särskilda skäl att inte förena ett förbud med vite saknas.

Eskilstuna Energi

Villkor om bindningstid vid avtal om rörligt elpris är inte oskäligt. Sådana villkor kan inte anses orsaka sådan snedbelastning som är orimlig och gynnar inte näringsidkaren på bekostnad av konsumenten.

UTVECKLING AV TALAN

Konsumentombudsmannen

Generellt sett måste det anses vara till fördel för konsumenter att kunna ompröva sitt beslut att teckna ett avtal och att inte drabbas av en inlåsningsseffekt. Detta är också det allmänna syftet med att begränsa en bindningstid. När konsumenten tecknar ett avtal med rörligt pris med bindningstid bär konsumenten all risk vid en prisuppgång medan näringsidkaren inte tar någon risk alls, detta innebär att Eskilstuna Energi gynnas på konsumenternas bekostnad. Konsumenten får utöver risken med de naturliga börssvängningarna avseende priset på el också i regel betala för hur väl näringsidkaren lyckats upphandla el på marknaden, en sämre upphandling leder till dyrare el. Det är generellt sett svårt för konsumenten att förutspå de framtida elpriserna vilket har betydelse för konsumentens behov att kunna frånträda ett avtal om rörligt pris. Konsumenten vet för övrigt inte vid avtalstecknandet vilket pris som tillämpas eftersom de priser som anges på Eskilstuna Energis webbplats inte är dagsaktuella utan härrör från föregående månad eller ännu tidigare. Eskilstuna Energi har också i de särskilda villkoren förbehållit sig rätten att överföra kostnader i form av tex. skatter och avgifter som kan öka under bindningstiden hänföra till beslut av regering, riksdag, myndighet eller motsvarande vilket ytterligare förstärker oskäligheten.

Konsumenten har inte heller enligt Eskilstuna Energis avtalsvillkor någon möjlighet att säga upp avtalet i förtid. En förtida uppsägning innebär enligt de särskilda villkoren att konsumenten drabbas av betydande extrakostnader. Den ersättning som Eskilstuna Energi tar ut för detta binder konsumenten ytterligare till det befintliga avtalet. Det kan inte under några omständigheter vara skäligt att tillhandahålla elavtal där konsumenten förbinder sig att, utan möjlighet att komma ur avtalet inom skälig tid och till rimlig

kostnad, betala ett belopp som på förhand inte varken är bestämt eller möjligt att förutse.

Att Eskilstuna Energi tillämpar en prisdifferentiering mellan de olika avtalen med rörligt pris kan inte, speciellt med tanke på den ringa rabatt som erbjuds, sägas utgöra en sådan prisfördel att det motiverar en bindningstid.

Konsumentens skydd mot ökning av påslag under bindningstiden innebär inte någon eller en ytterst liten fördel för konsumenten eftersom konsumenten med ett avtal om rörligt pris utan bindningstid, med en uppsägningstid om 14 dagar, kan byta elbolag om denne anser villkoren bli för ofördelaktiga, som exempelvis vid en höjning av påslaget. Konsumenten får inte heller med en bindningstid ta del av eventuella sänkningar av påslaget. Eskilstuna Energi har utöver detta i de särskilda villkoren under rubriken "*Villkorsförändringar*" förbehållit sig rätten att, oavsett avtalsform, utan förvarning justera elpriset och avtalsvillkoren i motsvarande mån om kostnaderna för leverantören förändras på sätt som anges där. Konsumenten är således inte heller skyddad mot en ökning av kostnaderna trots en avtalad bindningstid, detta oavsett förbrukningen av el vilket påslaget är kopplat till.

Konsumenten har enligt de särskilda villkoren alternativet att byta till ett annat avtal från samma leverantör vilket i regel innebär ett byte till ett avtal med högre pris eftersom avtal med fast pris eller en kombination av fast och rörligt pris generellt är dyrare än avtal baserade enbart på rörligt pris. Det avtal som konsumenten byter till måste enligt de särskilda villkoren ha minst lika lång bindningstid som det pågående avtalet. Avtal med rörligt pris och bindningstid förlängs också automatiskt med ett år, för det fall det inte sägs upp, med den avtalsform och till de priser och villkor som meddelas kunden av Eskilstuna Energi, innan avtalets slutdatum. För konsumenten finns det flera andra elbolag att teckna elavtal med och är inte i behov av att just Eskilstuna Energi levererar deras el, användandet är också beroende av konsumentens livssituation.

Konsumentombudsmannen ifrågasätter i och för sig inte att det funnits tillfällen då en konsument över tid har kunnat tjäna på att byta från ett rörligt pris till ett fast pris, likaså har konsumenten också kunnat förlora på att göra detta. Det rörliga priset vid ett givet tillfälle är generellt sett lägre än avtal med fast pris och avtal med kombinationspris. Att konsumenten under avtalstiden skulle välja att byta sitt avtal med rörligt pris till ett avtal med fast pris för att sänka månadskostnaden kan inte ses som ett rimligt alternativ. Det är inte heller rimligt att anta att en konsument skulle besitta förmågan att kalkylera för när ett byte ändå skulle kunna vara aktuellt med hänsyn till framtida prissättning på el, detta speciellt med tanke på att priset varierar kraftigt över tid.

Det är inte rimligt att utgå ifrån att konsumenten skulle godta de aktuella avtalsvillkoren efter en individuell avtalsförhandling.

Eskilstuna Energi

Eskilstuna Energi erbjuder elavtal med rörligt pris både med och utan bindningstid. Syftet är att kunden ska få välja själv. Eskilstuna Energi ser det som att konsumenten genom att välja längre bindningstid får ett skydd mot att påslaget höjs, vilket exempelvis kan bli fallet om Eskilstuna Energis kostnader för obalanser på elmarknaden ökar. Många konsumenter önskar även att inte behöva tänka på sitt elavtal varje år, utan istället vara klar med det för en längre tidsperiod.

En begränsad bindningstid ger kunden möjlighet att se över avtalsvillkor vid regelbundna tillfällen och säkerställer att de är uppdaterade. Begränsad bindningstid säkerställer också att leverantören påminner kunden regelbundet om den avtalsmodell och de villkor som gäller för leveransen. Många kunder som valt elavtal utan bindningstid har det under många år utan att vara medveten om vilken avtalsmodell och vilka villkor de har.

Genom att ingå avtal om rörligt pris med bindningstid erhåller konsumenten ett lägre påslag, vilket är en fördel för denne jämfört med att ingå avtal utan bindningstid.

Eskilstuna Energi rabatterar en stor del av påslaget om kunden binder sig och det faktum att det kan upplevas som lite pengar för kunden beror på att marginalerna är små. Det är kundens kostnad för Eskilstuna Energis påslag som Eskilstuna Energi kan påverka. Dessutom erhåller konsumenten som tecknar avtal med bindningstid skydd mot att påslaget ökar och får en ökad bekvämlighet genom att under en period inte behöva ägna tid och tanke åt sitt elavtal. Konsumenten är, trots bindningstiden, fri att byta till annat elavtal hos Eskilstuna Energi med fast eller delvis fast pris under avtalstidens gång vilket framgår av avtalsvillkoren.

För en konsument i en given valsituation går det endast att säkert utvärdera vad som givit det lägsta priset först efter det att hela avtalsperioden löpt ut. Av den anledningen är exempelvis SCB:s statistik över elpriset en viss månad av ringa värde eftersom den inte tar hänsyn till avtalslängder och förhållanden då avtalet ingicks, vilket är en del av beslutsinformationen för konsumenten. Det finns ett flertal tidsperioder inom en tioårstid tillbaka då fast pris i ett år givit ett lägre pris för konsumenten än rörligt pris. Sålunda kan man inte dra slutsatsen att val av rörligt pris generellt sett ger ett lägre pris än fast pris.

Eskilstuna Energi anser att det är högst rimligt för en konsument att byta avtalsform under avtalets gång för att sänka sina elkostnader, på motsvarande sätt som sker när denne binder räntan på ett rörligt bostadslån.

De brytkostnader som uppstår för en konsument som ändå vill frånträda avtalet innan bindningstiden gått ut, är enligt Eskilstuna Energis mening rimliga och baserade på Eskilstuna Energis kostnader och uteblivna handelsvinst. De är även förutsägbara för konsumenten utifrån dennes egen förbrukning, avtalsvillkoren samt prispåslaget.

Det är Eskilstuna Energis uppfattning att det faktum att konsumenten erhåller en avsevärd del av Eskilstuna Energis påslag i rabatt i det fall denne väljer ett elavtal med rörligt pris med bindningstid, gör att det råder balans mellan parterna och att avtalsvillkor innebärande bindningstider på upp till två år för rörligt pris är skäligen,

speciellt då byte till andra avtalsformer med fast eller delvis fast pris är möjligt att göra oaktat bindningstiden.

BEVISNING M.M.

Konsumentombudsmannen har åberopat skriftlig bevisning i form av statistik och skärmdumpar.

Eskilstuna Energi har åberopat skriftlig bevisning i form av avtalsvillkor, statistik och en skärmdump.

Målet har avgjorts utan huvudförhandling i enlighet med 3 kap. 1 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar och 42 kap. 18 § första stycket 5 rättegångsbalken.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 3 § avtalsvillkorslagen får Patent- och marknadsdomstolen förbjuda en näringsidkare att i framtiden i liknande fall använda ett avtalsvillkor som med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten, om förbudet är motiverat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumentens intresse. Av sista stycket i bestämmelsen framgår att ett förbud ska förenas med vite om inte detta av särskilda skäl är obehövligt.

Bedömningen ska inriktas på om ett villkor typiskt sett är oskäligt mot konsumenten, vilket kan vara fallet om det avviker från dispositiva rättsregler, ger näringsidkaren en förmån eller berövar konsumenten en rättighet och därigenom åstadkommer en sådan snedbelastning i fråga om parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet, att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte längre föreligger (se prop. 1994/95:17 s. 89–90).

Avtalsvillkorslagen genomför rådets direktiv (93/13/EEG) om oskäliga villkor i konsumentavtal vars artikel 3.1 stadgar att ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling ska anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

Frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt ska avgöras på grundval av en samlad bedömning av parternas rättigheter och skyldigheter (se artikel 4.1 i direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal och EU-domstolens avgörande den 14 mars 2013 i mål C-415/11, Mohamed Aziz mot CatalunyaCaixa, EU:C:2013:164, punkt 71 och där angiven rättspraxis).

I rättspraxis har bindningstid överstigande 12 månader för avtal med fast pris ansetts oskäligt avseende spår- och spärrtjänster (MD 2015:5), medlemskap på träningsanläggning (Patent- och marknadsdomstolens avgörande den 8 juni 2018 i mål PMT 5750-17) och premiepensionsförvaltningstjänster (Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande den 18 december i mål PMT 7011-17).

Patent- och marknadsdomstolens bedömning av villkoren

De nu aktuella avtalsvillkoren om bindningstid ingår i de användarvillkor som Eskilstuna Energi tillämpar för elavtal med rörligt pris. Användarvillkoren har inte förhandlats individuellt för enskilda fall utan har karaktär av standardvillkor. Patent- och marknadsdomstolen finner därför att det är påkallat från allmän synpunkt att pröva de påtalade villkoren.

Det finns för den aktuella typen av avtal inte någon lagreglering vad avser bindningstid. För andra avtalstyper finns det däremot i konsumentskyddande lagstiftning exempel på att en bestämd avtalstid inte får överstiga viss tid. Av 3 kap. 2 § försäkringsavtalslagen (2005:104) framgår att försäkringsperioden för vissa försäkringsavtal som huvudregel inte får överstiga ett år om det inte finns särskilda skäl. Av 5 kap. 15 a § lag (2003:389) om elektronisk kommunikation framgår dels att

den som tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster ska erbjuda slutanvändare att ingå avtal med en längsta giltighetstid om 12 månader, dels att ett avtal mellan en konsument och den som tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster inte får ha en längre inledande bindningstid än 24 månader.

Syftet med bestämmelser om maximal bindningstid är att ge konsumenter möjlighet att pröva om de vill behålla en viss tjänst eller om de ska gå över till en annan leverantör som kan erbjuda bättre villkor. Långa bindningstider leder till inlåsnings effekter som kan verka hämmande för konkurrensen (se prop. 1979/80:9 s. 42 och prop. 2010/11:115 s. 97, jfr även prop. 2013/14:242 s. 7).

Domstolen konstaterar inledningsvis att elleverans är en vara/tjänst som knappast någon konsument idag klarar sig utan och skiljer sig därmed från spår- och spärrtjänster, medlemskap på träningsanläggning eller premiepensionsförvaltnings-tjänster som tidigare praxis har behandlat (se MD 2015:5 och ovan anförda avgöranden från Patent- och marknadsdomstolen mål PMT 5750-17 och från Patent- och marknadsöverdomstolen mål PMT 7011-17). Domstolen finner därför att ingående av elavtal är en för konsumenten mer skyddsvärd situation än de som tidigare praxis har behandlat.

Vidare bedömer domstolen att priset sannolikt är den avgörande faktorn för konsumenten när denne ska välja elleverantör. Ett rörligt pris innebär normalt att konsumenten, vid tecknandet av avtal, kan få ett lägre pris än vid ett avtal om fast pris. Det innebär även att konsumenten kan dra fördel av en nedgång på marknaden för inköpspriset på el. Men samtidigt betyder det att konsumenten står hela risken om inköpspriset går upp. Detta innebär att med ett rörligt pris är det svårare för konsumenten att överblicka sin slutliga elkostnad än vad som är fallet med ett fast pris. I ett elavtal med rörligt pris saknar konsumenten därmed kontroll över det avgörande avtalsvillkoret om pris. Enligt domstolen är denna omständighet i sig svårförenlig med långa bindningstider. För att ett elavtal med rörligt pris med längre bindningstider ändå

ska anses vara skäligt måste elavtalet innebära att konsumenten erhåller sådana fördelar att en rimlig balans ändå föreligger mellan parterna.

De fördelar som Eskilstuna Energi framförallt har gjort gällande är (i) att konsumenten erhåller ett lägre påslag vid bindningstid, (ii) att konsumenten är skyddad mot att påslaget höjs vid bindningstid, och (iii) att konsumenten erhåller en bekvämlighet genom att under bindningstiden inte behöva fundera över sitt elavtal och påminns om att se över sitt elavtal vid bindningstidens utgång.

Eftersom domstolen funnit att priset sannolikt är den avgörande faktorn för konsumenten när denne ska välja elavtal prövar domstolen först om Eskilstuna Energis rabatter för elavtal med rörligt pris med bindningstider innebär fördelar för konsumenten.

Domstolen konstaterar att konsumentens slutliga kostnad för el beror på hur stor dennes elförbrukning är. Konsumentombudsmannen har avseende genomsnittlig förbrukning hänvisat till utdrag från Konsumenternas Energimarknadsbyrås webbplats. Även om dessa inte har åberopats som bevisning i målet finner domstolen inte anledning att betvivla att normal förbrukning för en lägenhet är 2 000–5 000 kWh/år och för en villa 20 000 kWh/år. Utifrån Eskilstuna Energis differentiering av påslaget erhåller därmed en konsument följande rabatter.

- Förbrukning om 3 500 kWh/år.
 - Vid en bindningstid om ett år är påslaget 133 kronor/år, att jämföra med ett påslag om 150,50 kronor/år för avtal utan bindningstid. Rabatten är således 17 kronor/år.
 - Vid en bindningstid om två år är påslaget 115,50 kronor/år, att jämföra med ett påslag om 150,50 kronor/år för avtal utan bindningstid. Rabatten är således 35 kronor/år.
- Förbrukning om 20 000 kWh/år.

- Vid bindningstid om ett år är påslaget 760 kronor/år, att jämföra med ett påslag om 860 kronor/år för avtal utan bindningstid. Rabatten är således 100 kronor/år.
- Vid en bindningstid om två år är påslaget 660 kronor/år, att jämföra med ett påslag om 860 kronor för avtal utan bindningstid. Rabatten är således 200 kr/år.

Domstolen ifrågasätter inte att marginalerna i branschen är små, men anser ändå att den rabatt Eskilstuna Energi ger konsumenten är mycket liten, närmast försumbar jämfört med konsumentens totala elpris. Samtidigt är den potentiella prisökningen som konsumenten som motprestation får bära risken för betydligt högre och inte alls försumbar. Detta gör sig särskilt gällande när elpriset kraftigt kan fluktuera under bindningstiden, vilket är fallet för elavtal med rörligt pris, som utredningen visar. Domstolen bedömer att den faktiska rabatten i kronor inte väger upp den nackdel som en bindningstid på ett eller två år innebär för konsumenten (jfr ovan anført avgörande mål PMT 7011-17). Att konsumenten är skyddad mot ökningar av påslaget förändrar inte bedömningen, särskilt mot bakgrund av den låga rabatt i kronor som erhålls. Därutöver ska tilläggas att det faktum att en konsument är skyddad från en ensidig ökning av ett bolags påslag under en bindningstid – om inte giltiga skäl föreligger – är i enlighet med gällande rätt (se bl.a. MD 2009:35). Sammantaget väger Eskilstuna Energis rabatter för elavtal med rörligt pris inte upp nackdelarna som bindningstider på ett eller två år innebär för konsumenten.

Frågan är om Eskilstuna Energi erbjuder konsumenter andra fördelar som väger upp nackdelarna med de långa bindningstiderna. Av avtalsvillkoren framgår att konsumenten när som helst under avtalstiden kan byta till ett annat elavtal hos Eskilstuna Energi om bindningstiden är minst lika lång som i det ursprungliga avtalet. Som beskrivits, vilket också vinner stöd av den bevisning som åberopats, innebär elavtal med rörligt pris generellt sett en lägre slutlig kostnad för konsumenten än avtal med fast pris. Men, som nämnts ovan kan elpriset kraftigt fluktuera under bindningstiden, särskilt för elavtal med rörligt pris. Att konsumenten har möjlighet att byta till

ett avtal med fast pris hos samma elleverantör kan utifrån detta inte ses som en klar fördel i sammanhanget. Det finns inte heller något i utredningen som ger stöd för slutsatsen att konsumenten skulle vara beroende av just Eskilstuna Energis elleverans. Det får även anses klarlagt att det är svårt för en konsument att överblicka när i tiden det skulle vara ekonomiskt fördelaktigt att byta från ett elavtal med rörligt pris till ett elavtal med fast pris. Domstolen bedömer sammantaget att utredningen inte ger stöd för att konsumenter anser att längre bindningstider innebär en bekvämlighet eftersom konsumenten då inte behöver fundera ofta över sitt elavtal och påminns om att se över sitt elavtal vid bindningstidens utgång. Även om vissa konsumenter upplever en sådan bekvämlighet anser domstolen att denna eventuellt upplevda bekvämlighet inte medför en avgörande fördel för konsumenten på så sätt att den väger över nackdelarna med långa bindningstider.

Mot ovan överväganden ska Eskilstuna Energis behov av rimlig ekonomisk trygghet och förutsebarhet ställas, vilket i sin tur kan skulle kunna gynna konsumenter genom exempelvis lägre påslag. Eskilstuna Energi har framhållit sitt balansansvar, dvs. skyldigheten att leverera lika mycket el som kunderna förbrukar, och sina rörliga kostnader p.g.a. handeln på elmarknaden. Med hänsyn till fluktuationen av elpriserna gör sig ett förbud mindre angeläget ju kortare bindningstiden är. Enligt domstolen är det att gå alltför långt med ett absolut förbud mot bindningstid vid elavtal med rörligt pris. I detta vägs även in att ett totalförbud skulle ta bort alternativet för de konsumenter som vill ha rörligt pris med viss bindningstid. För att uppnå en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna enligt avtalet finner domstolen att en bindningstid på tre månader får anses skälig.

Att konsumenten kan bryta avtalet i förtid men då får stå vissa kostnader bedömer domstolen vara en rimlig följd vid avtal med bindningstid. Domstolen finner inte att detta förhållande är relevant för prövning av om bindningstiders skälighet vid elavtal med rörligt pris.

Sammanfattningsvis innebär en samlad bedömning av omständigheterna i målet att villkor om bindningstid om längre än tre månader vid elavtal med rörligt pris är oskäligt för konsumenten.

Vitesförbud

Ett förbud får mot ovanstående bakgrund anses ligga i konsumenternas intresse. Det har inte framkommit några omständigheter som gör det obehövligt att förena förbudet med vite (jfr prop. 1994/95:17 s. 91). Utifrån vad som framkommit om Eskilstuna Energis ekonomiska förhållanden är en miljon (1 000 000) kronor en rimlig nivå på vitet.

Rättegångskostnader

Konsumentombudsmannen har inte vunnit framgång med sitt förstahandsyrkande men väl sitt andrahandsyrkande. Mot bakgrund av Eskilstuna Energis inställning i målet bedömer domstolen att Eskilstuna Energi ska betraktas som tappande part enligt 18 kap. 1 § rättegångsbalken. Domstolen tillämpar därmed inte 9 b § första stycket andra meningen avtalsvillkorslagen. Eskilstuna Energi ska därmed förpliktas att ersätta Konsumentombudsmannen för dess rättegångskostnader. KO har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 55 560 kronor, som motsvarar 40 timmars arbete. Eskilstuna Energi har överlämnat till domstolen att bedöma skäligheten av Konsumentombudsmannens kostnadsyrkande. Domstolen finner att det yrkade beloppet är skäligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (PMD-02)

Skriftligt överklagande, ställt till Patent- och marknadsöverdomstolen, ska ha inkommit till Patent- och marknadsdomstolen senast den 7 januari 2021.
Prövningstillstånd krävs.

Stefan Johansson

Ylva Averstén

Alexander Ramsay

SVERIGES DOMSTOLAR

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, Patent- och marknadsdomstolen

PMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Patent- och marknadsdomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Patent- och marknadsöverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövnings-tillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Patent- och marknadsdomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Patent- och marknadsdomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Patent- och marknadsöverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Patent- och marknadsöverdomstolen

När överklagandet kommer in till Patent- och marknadsöverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Patent- och marknadsöverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att Patent- och marknadsdomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om Patent- och marknadsdomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med Patent- och marknadsdomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.